

Anna Fic-Lazor
konserwatorka dzieł sztuki
nr dypl. ASP Warszawa 4988
21-132 Kamionka
ul. Lubartowska 48
e-mail: anna.ficlazor@gmail.com
tel. 601 811 946

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKO-PROFILAKTYCZNYCH

**Wnętrze kościoła parafialnego pw. Najświętszego Serca Jezusowego –
oczyszczenie ścian wewnętrznych wraz z malowaniem w pasie lamperii
oraz wyselekcjonowanych części kościoła**

Usytuowanie: Ks. Jana Rudnickiego 23, 21-311 Komarówka Podlaska

Wpis do rejestru zabytków województwa lubelskiego nr A/1372 z 24.05.1993

Zamawiający: parafia rzymskokatolicka Najświętszego Serca Pana Jezusa w Komarówce
Podlaskiej

Opracowanie: konserwatorka dzieł sztuki, mgr Anna Fic-Lazor

OPRACOWANIE CHRONIONE PRAWEM AUTORSKIM

Kamionka, 15.07.2024

1. WSTĘP

Niniejsze opracowanie dotyczy wnętrza kościoła pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa. Zespół kościelny wpisany jest do rejestru zabytków województwa lubelskiego pod nr A/1372.

Opracowanie zostało wykonane na zamówienie parafii rzymskokatolickiej w Komarówce Podlaskiej i zawiera program prac konserwatorsko-profilaktycznych dotyczący oczyszczenia całości ścian wewnętrznych ze sklepieniem oraz malowania w pasie lamperii, poprzedzonego niezbędnymi naprawami tynku.

Przewidywane prace przy wyżej wymienionych tematach są niezbędne do wykonania z uwagi na widoczne zabrudzenia ścian oraz pogarszający się stan zachowania tynków w partii lamperii i jej styku z posadzką. Wykonanie tych prac zahamuje proces degradacji, a jednocześnie przeprowadzone działania profilaktyczne – oczyszczenie wpłynie korzystnie na kondycję zarówno ścian jak i pozostałych elementów wyposażenia wnętrza kościelnego.

W opracowaniu uwzględniono również konieczność wykonania dokumentacji fotograficznej i opisowej, obrazującej stan zachowania obiektu przed przystąpieniem do prac konserwatorskich, bieżące dokumentowanie poszczególnych etapów prac oraz wykonanie powykonawczej dokumentacji z przeprowadzonych prac w trzech egzemplarzach i w wersji elektronicznej.

2. OPIS OBIEKTU.

2.1. Świątynia została wybudowana w latach 1907-1910 (12) wg projektu inż. Jana Eligiusza Olearskiego, s. Teofila (ur. 1877) z Radzyna Podlaskiego, twórcy wielu podobnych stylowo świątyń (Wisznice, Jabłoń, Gęś, projekty do kościoła w Różance)¹. Wystrój i wyposażenie w większości reprezentują także styl neogotycki. Wyroby snycerskie (ołtarz, stalle, chrzcielnicę, ambonę, wykonał snycerz samouk Franciszek Maksymiuk (1898-1979) z Komarówki Podlaskiej, twórca wielu obiektów wyposażenia kościołów w okolicy. Podczas I wojny światowej kościół uległ poważnym zniszczeniom – wysadzenie wieży. Odbudowa w latach 1921-1925.

Kościół jest nieorientowany, fasadą skierowany na południe. Zbudowany z czerwonej cegły, w stylu neogotyckim, i posadowiony na granitowym cokole, na zewnątrz otynkowany jedynie w polach dekoracyjnych blend i fryzów. Jest trójnawową bazyliką na rzucie krzyża łacińskiego. Nawy są czteroprzęsłowe, główna dwukrotnie szersza od bocznych. Nawę główną poprzedza jednoprzęsłowy masyw frontowy, mieszczący w przyziemiu kruchtę główną, a nad nią lożę chóru muzycznego. W pd-wsch. narożniku korpusu wieża, optycznie dominująca nad całością.

---

¹ J. Żywicki, Architektura neogotycka na Lubelszczyźnie, Lublin 1998, s. 104-105

Prezbiterium o szerokości nawy głównej zamknięte trójbocznie. Do jego boków przystawiona jest prostokątna zakrystia od zachodu i kaplica od wschodu

Wewnątrz kruchta główna połączona jest z nawą szeroką, prostokątną arkadą zwieńczoną łukiem Tudora. Położona nad kruchtą loża chóru muzycznego - arkadą ostrołukową. Ma ona murowaną, pełną balustradkę z dekoracją ze ślepych maswerków. Nawę główną oddzielają od bocznych ostrołukowe arkady wsparte na szerokich, prostopadłościennych filarach. Poniżej okien nawy głównej przebiega kształtowany w tynku fryz z czworoliści i profilowany gzyms. Dodatkowa dekoracja tych ścian to odcinki profilowanego gzymsu podokiennego i kształtowane z cegieł kontury ostrołukowych triforiów.

Prezbiterium jest wydłużone, trójprzęsłowe (o tej samej wysokości i szerokości, co nawa główna), zaakcentowane niewielkim wyniesieniem poziomu posadzki. Umieszczona nad zakrystią loża połączona jest z prezbiterium prześwitem w kształcie ostrołukowego quadroforium. Ściany prezbiterium ozdobione są gzymsami podokiennymi, ostrołukowymi pseudotriforiami i fryzem z czworoliści.

Sklepienia w kościele są krzyżowo-żebrowe, jedynie w środkowym przęśle transeptu gwiaździste, a w kruchcie głównej krzyżowe. Przęsła sklepień poroździelane są pasami ostrołukowych gurtów. Żebra sklepień są cienkie i profilowane, w nawie głównej spływają na przyściennie, wiązkowe kolumnienki o roślinnych kapitelach. W pozostałych częściach kościoła - na dekoracyjne wsporniki.²

Wymalowanie wewnętrzne kościoła wtórne, utrzymane w tonacji starej bieli oraz szarej i jasnopastelowej oliwki. Posadzki wykonano z płytek cementowo-betonowych, czarnych i białych ułożonych w karo. W zakrystii warto też zwrócić uwagę szafę wnękową wbudowaną w ścianę przy prezbiterium, z drzwiami malowanymi w technice fladrowania (mazerunku), naśladowującego naturalne usłojenie drewna.

3. STAN ZACHOWANIA OBIEKTU.

3.1. Wnętrze – ściany sklepienia.

3.1.1. powierzchnia silnie zabrudzona w wyniku osadzania pyłów i kurzu,

3.1.2. silne zabrudzenia w pasie lamperii,

3.1.3. miejscowe uszkodzenia mechaniczne, zarysowania oraz liczne przetarcia wynikające z intensywnego użytkowania, m.in. w partiach narożników, ścian w pasie lamperii,

---

² Źródła opisu:

1. Józef Geresz, Z dziejów parafii Komarówka Podlaska, 2009

2. Jerzy Żywicki, Architektura neogotycka na Lubelszczyźnie, Lublin 1998

- 3.1.4.miejscowe płytkie spękania farby, częściowo tynku, (włosowate),
- 3.1.5.miejscowe ubytki warstwy malatury i tynku w pasie lamperii na styku z posadzką, odslaniające poprzednie warstwy farby,
- 3.1.6.miejscowe ubytki malatury i częściowo tynku w kruchcie prawej,
- 3.1.7.ubytki malatury w wejściu z kruchty prawej do nawy bocznej na ścianach po prawej i lewej, objętych ostrołukiem (u góry),
- 3.1.8.ubytki tynku przy parapetach w obu zakrystiach, w zakrystii prawej spękania w glifie drzwiowym u góry,
- 3.1.9.najsilniej zabrudzone obszary wnętrza: kruchta prawa, płaszczyzny objęte ostrołukami pod chórem przy kruchcie prawej, kaplica prawa, mała zakrystia prawa, obie zakrystie Lee z przedsionkiem.

4. PROPONOWANE POSTĘPOWANIE KONSERWATORSKIE.

- po odsunięciu/wyniesieniu ławek należy dokonać szczegółowego przeglądu ścian (obecnie nie jest to możliwe) w celu dokładnego określenia i umiejscowienia uszkodzeń tynku w partii lamperii (124 cm od posadzki, 157 cm w partii cokołów po prawej i lewej stronie prezbiterium),
- należy zlokalizować wszystkie spękania włosowate.

4.1. **Proponowany program profilaktyki konserwatorskiej wnętrza** – oczyszczenia i odkurzenia sklepień i ścian wewnętrznych kościoła.

- 4.1.1.przed przystąpieniem do oczyszczania i odkurzania wnętrza zabezpieczyć folią wszystkie elementy wyposażenia przed zakurzeniem,
- 4.1.2.prace na wysokości wykonywać z jezdnego rusztowania lub podnośnika,
- 4.1.3.prace wykonywać przy użyciu odkurzacza i pędzli, na sucho, zaczynając od góry sklepienia.

4.2. **Proponowany program prac konserwatorskich dotyczący wykonania malowania wnętrza kościoła wraz z niezbędnymi naprawami.**

4.2.1.**Proponuje się wykonać malowanie całościowe najbardziej zabrudzonych przestrzeni we wnętrzu kościoła (zał.1), tj.:**

- 4.2.1.1. kruchty prawej,
- 4.2.1.2. dwóch fragmentów ścian pod chórem po prawej, zamkniętych ostrołukiem,

- 4.2.1.3. kaplicy prawej,
  - 4.2.1.4. zakrystii prawej,
  - 4.2.1.5. zakrystii lewych z przedsionkiem (w obrębie mazerowanych drzwi szafy wnekowej wykonać oczyszczenie mechaniczno-fizyczne, uzupełnienia ubytków i scalenie kolorystyczne zgodnie z technologią wykonanego mazerowania, zabezpieczyć powierzchnie przed malowaniem wnętrza,
  - 4.2.1.6. malowanie wykonać farbami mineralnymi z kruszywem do 0,1 mm, z włóknami zbrojącymi w 1 klasie odporności na szorowanie na mokro , np. z systemu Keim lub równoważnymi o podobnych właściwościach, w oparciu o wykonane próby kolorystyczne o wymiarach minimum 100x 100 cm, dobrane do istniejącej kolorystyki ze wzornika Keim Exclusiv lub równoważnego innej firmy, lub gdy nie będzie to możliwe ze wzornika NCS,
  - 4.2.1.7. przygotowanie ścian przed malowaniem oprzeć na zaleceniach producenta farb (oczyszczenie, gruntowanie itp., np. z zastosowaniem krzemianowego, specjalnego środka gruntującego do wnętrza, na bazie spoiw hydrozolu i zolu krzemionkowego; służy on do wzmacniania i wyrównywania chłonności podłoża); malowanie wykonać po uprzednim oczyszczeniu mechanicznym ścian, umyciu, reperacjach tynku i zagruntowaniu, zgodnie z wybranym systemem renowacyjnym, np. Keim lub równoważnym technologicznie.
- 4.2.2. Proponuje się wykonać malowanie w pasie lamperii w całym wnętrzu kościoła, z uprzednimi reperacjami tynków, ok. 312,15 mb:**
- 4.2.2.1. zmatowienie pasa lamperii mechanicznie,
  - 4.2.2.2. stabilizacja tynków (wzmocnienie strukturalne, wypełnienie szczelin, wykonanie uzupełnień tynków) zgodnie z technologią przy użyciu tynków renowacyjnych,
  - 4.2.2.3. zagruntowanie obszaru malowania,
  - 4.2.2.4. przygotowanie ścian przed malowaniem oprzeć na zaleceniach producenta farb (oczyszczenie, gruntowanie itp.); malowanie wykonać farbami, np. Keim lub równoważnymi o podobnych właściwościach, w oparciu o wykonane próby kolorystyczne o wymiarach minimum 100x 100 cm, dobrane do istniejącej kolorystyki ze wzornika Keim Exclusiv lub równoważnego innej firmy, lub gdy nie będzie to możliwe ze wzornika NCS.

4.3. Opracowanie powykonawczej dokumentacji z przeprowadzonych prac w trzech egzemplarzach i w wersji elektronicznej.

5. Obmiar obiektu:

5.1. Obmiar pomieszczeń przeznaczonych do malowania:

5.1.1. kruchta prawa H 6,11 m, 6,44 m², 39,35 m³

5.1.2. dwa fragmenty ścian po prawej i lewej stronie pod chórem, przy nawie prawej,
zamknięte ostrołukami ok. 2 x 0,70 x 4,00 m = 5,6 m²

5.1.3. kaplica prawa H 3,25 m, 31,87 m², 102,00 m³

5.1.4. zakrystia prawa H 2,94 m, 14,82 m², 43,57 m³

5.1.5. zakrystia lewa I, większa H 3,20 m, 27,64 m², 88,44 m³

5.1.6. zakrystia lewa II, mniejsza H 3,065 m, 14,96 m², 45,92 m³

5.1.7. przedsionek H 3,83m, 3,72 m², 14, 24 m³

5.2. obmiar lamperii: wysokość: 124 cm/miejscowo 157 cm, długość 312,15 mb

5.3. kubatura wnętrza kościoła ok. 6620 m³

Opracowanie: konserwatorka dzieł sztuki mgr Anna Fic-Lazor

DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

Autor fotografii: Anna Fic-Lazor

FOT. 1. Komarówka Podlaska, kościół, nawa główna i prezbiterium, 2024.

FOT. 2. Komarówka Podlaska, kościół, nawa główna, widok na chór, 2024.

FOT. 3. Komarówka Podlaska, kościół, nawa boczna lewa w kierunku kruchty, 2024.

FOT. 4. Komarówka Podlaska, kościół, wnętrze, 2024.

FOT. 5. Komarówka Podlaska, kościół, widok na lamperię pomiędzy prezbiterium a transeptem, 2024.

FOT. 6. Komarówka Podlaska, kościół, widok uszkodzeń malatury pod chórem po prawej stronie, 2024.

FOT. 7. Komarówka Podlaska, kościół, widok uszkodzeń malatury pod chórem po prawej stronie, 2024.

FOT. 8. Komarówka Podlaska, kościół, przykładowe uszkodzenia w partii lamperii, 2024.

FOT. 9. Komarówka Podlaska, kościół, przykładowe uszkodzenia w partii lamperii, 2024.

FOT. 10. Komarówka Podlaska, kościół, przykładowe uszkodzenia w partii gzymsu nad lamperią (nieliczne), 2024.

FOT. 11. Komarówka Podlaska, kościół, przykładowe uszkodzenia w partii lamperii, 2024.

FOT. 12. Komarówka Podlaska, kościół, kruchta lewa, 2024.

FOT. 13. Komarówka Podlaska, kościół, kruchta lewa, ubytki w gładzi drzwiowych, 2024.

FOT. 14. Komarówka Podlaska, kościół, wejście do kaplicy prawej, 2024.

FOT. 15. Komarówka Podlaska, kościół, ubytki tynku po zdemontowaniu balustrady w kaplicy prawej (podobne uszkodzenia również po stronie prawej), 2024.

FOT. 16. Komarówka Podlaska, kościół, ubytki na ścianach w kaplicy prawej, 2024.

FOT. 17. Komarówka Podlaska, kościół, ubytki na ścianach w kaplicy prawej, 2024.

FOT. 18. Komarówka Podlaska, kościół, ubytki w pasie lamperii w pobliżu ambony, 2024.

FOT. 19., FOT. 20 Komarówka Podlaska, kościół, ubytki na ścianach w kruchcie prawej, 2024.

ZAŁ. 1 Lokalizacja pomieszczeń bądź ich części przeznaczonych do malowania w kościele w Komarówce Podlaskiej, wraz z obmiarem.

